

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 6/2010 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehysistä vuosille 2011—2014

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä huhtikuuta 2010 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2011—2014 (VNS 2/2010 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutesaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- budjettineuvos Pekka Pelkonen ja vanhempi budjettisihteeri Päivi Valkama, valtiovarainministeriö
- talousjohtaja Oili Hintsala, ympäristöministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta on tarkastellut selontekoa toimialansa mukaisesti ympäristö- ja asuntopolitiikan näkökulmasta ja kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota seuraaviin asioihin.

Ympäristöministeriön hallinnonalan määrärahakehys on vuosina 2011—2014 0,6—0,7 % valtiontalouden kokonaiskehyksestä. Kehys on laskeva, vaikka huomioon ei otettaisi vuosien 2009 ja 2010 elvytystoimenpiteenä maksettavia suhdanneluonteisia korjaus- ja energia-avustuksia, joiden maksatus lakkaa vuonna 2011. Laskeva kehys herättää vakavaa huolta, koska hallinnonalan tehtävät lisääntyvät jatkuvasti.

Asuntopoliittiset menot korjaus- ja energia-avustuksia lukuun ottamatta rahoitetaan valtion asuntorahastosta, eivätkä valtuudet vaikuta kehysten loppusummaan. Valiokunta toteaa, että valtion asumista ja rakennuttamista koskevien

tukitoimien tavoitteena on asuntomarkkinoiden vakaannuttaminen, kohtuuhintaisen asuntotuotannon rahoituksen turvaaminen, työllisyyden ylläpito ja rakennuskapasiteetin sekä alan osamisen säilyttäminen. Toimenpiteiden laajuus on sidoksissa vapaarahoitteisen tuotannon elpymiseen.

Selonteon mukaan valtakunnallisen kosteus- ja hometalkoot -toimintaohjelman toteuttamista jatketaan tavoitteena kansanterveydellisten haittojen vähentäminen ja uusien vaurioiden syntymisen estäminen uudis- ja korjausrakentamisessa. Valiokunta korostaa toimintaohjelman merkitystä, sillä kosteus- ja homevauriot ovat tärkeimpiä syitä huonoon sisäilman laatuun, joka on yksi maamme suurimmista ympäristöterveysongelmista. Kosteus- ja homevauriot aiheuttavat satojen miljoonien eurojen suuruiset vuotuiset

set terveydenhoitokustannukset ja vähintään samaa tasoa olevan kiinteistöjen korjaustarpeen. Vällisten vaikutusten vuoksi kansantaloudelliset kustannukset ovat vielä huomattavasti tätä suuremmat.

Valiokunta korostaa, että talousnäkymien vaikeuksista huolimatta erityisesti ilmastopolitiikan tulee olla yksi selkeistä painopisteistä. Ilmasto- ja energiapolitiikan tutkimuksesta ja politiikan tehokkaasta toteuttamisesta tinkiminen olisi lyhytnäköistä politiikkaa. Valiokunta viitaten aikaisempiin kannanottoihinsa korostaa, että ilmastomuutoksen hillinnän haasteeseen vastaaminen edellyttää kokonaisvaltaista näkemystä ja myös valtion talousarviolta uudenlaista asioiden esitystapaa. Kokonaisvaltaiselle tarkastelulle on tarvetta, ja talousarvioesityksen rakennetta ja esitystapaa tulee kehittää vastaavasti.

Määrärahakehityksen niukkuus merkitsee erityisesti toimintamenojen riittämättömyyttä. Toimintamäärärahoilla on suuri merkitys ministeriön ja hallinnonalan virastojen SYKEN ja ARAn kannalta muun toiminnallisen rahoituksen niukkuuden vuoksi. Suunnittelu- ja kehittämisvarojen supistaminen pahentaa tilannetta entisestään. Valiokunta on huolissaan hallinnonalan toimintakyvystä, jos esimerkiksi sähköisten palvelujen kehittämiseen ei ole mahdollisuutta tai hallinto ei voi hankkia tarpeellisia selvityksiä ja tutkimuksia lainsäädäntöhankeissa päätöksenteon perustan muodostamiseksi. Valiokunta tähdentää, että hankevalmisteluvarojen puuttuessa voidaan myös menettää mahdollisuus EU-rahoituksen saamiseen erilaisiin hallinnonalan tarkoituksiin, sillä EU-rahoituksen hankkimisessa onnistuminen edellyttää varsin perusteellista valmistelutyötä.

Aluehallintouudistuksen toteuttaminen vuoden 2010 alusta on merkinnyt suurta muutosta ympäristöhallinnossa. Uuden hallinnon toiminnan ja yhteistyön vakiinnuttaminen on nyt tärkeää ympäristöhallinnon tavoitteiden toimeenpanon kannalta. Riittävien voimavarojen kohdentaminen tähän on keskeistä myös, jotta aluehallintouudistuksen tavoitteet kansalais- ja asiakaslähtöisesti, tehokkaasti ja tuloksellisesti toi-

mivan aluehallinnon aikaansaamisesta toteutuvat.

Valiokunta viitaten mietintöönsä Itämeri-politiikkaa koskevasta selonteosta (YmVM 2/2010 vp — VNS 6/2009 vp) korostaa Itämeren suojelutoimien välttämättömyyttä ja tarvetta käyttää laajaa toimenpidevalikoimaa. Valiokunta korostaa, että päästövähennyksiä tarvitaan koko Itämeren valuma-alueella ja kaikilla sektoreilla. Itämeren suojelussa on tällä hetkellä suuri joukko erilaisia toimijatahoja, mutta tehtävien ja toimenpiteiden koordinointi on riittämätöntä. Itämeri-töön tehostamiseksi tulee selvittää mahdollisuuksia koordinoita Itämeri-asiantuntemusta nykyistä tehokkaammin. Ympäristöministeriölle tulee turvata riittävä rahoitus Itämeren tilan parantamiseen tähtäävien toimintaohjelmien ja strategioiden valmistelemiseksi ja muiden päätösten toimeenpanon tehostamiseksi.

Jatkossa tulee pyrkiä myös talousarvion laadinnassa vahvistamaan Itämeren suojelun näkökulmaa siten, että kustannuksia voidaan tarkastella kokonaisuutena. Täten voidaan kohdentaa ja arvioida paremmin toimenpiteiden suuntaamista ja Itämeren suojelun kustannuksia. Itämeren suojelupolitiikan tueksi tarvitaan uudenlaista yhteiskunnallista ja taloudellista arviointia, jotta voidaan valita kustannustehokkaimmat tavat Itämeren suojelun parantamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi sekä arvioida kustannuksia, jotka syntyvät, ellei toimiin ryhdytä.

Selonteon mukaan öljyntorjuntavalmiuden parantamista jatketaan. Valiokunta pitää tätä hyvänä painottaen, että öljyntorjunnan kansallisista resursseista on huolehdittava ja että jatkossa tulee kiinnittää erityistä huomiota myös kansainvälisen öljyntorjunnan kehittämiseen. Myös EU:n Itämeren alueen strategian kautta voidaan vahvistaa Itämeren alueen öljyntorjuntayhteistyötä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lähialueyhteistyön määrärahoja on pyritty karsimaan, mutta Itämeren tarpeiden takia lähialueyhteistyön vähentäminen ei ole perusteltua. Hallitusohjelman mukaan lähialueyhteistyötä keskitetään ympäristö-, ydinturva- ja sosiaali- ja terveyssektorille. Toteutettu lähialueyhteistyö

on ollut tuloksekasta ja sitä on edelleen tehostettava. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen lähialueyhteistyö kohdentuu jatkossakin ympäristöhankkeisiin tai vaihtoehtoisesti ympäristöhankkeisiin osoitetaan riittävä rahoitus muista lähteistä.

Ympäristötyö-määrärahan aleneminen on kestäväntöntä pohjaveden suojelun, haja-asutusalueiden jätevesiratkaisujen tehostamisen sekä siirtoviemärien rakentamisen edistämisen ja siten välillisesti myös Itämeren suojelun kannalta. Haja-asutuksen talousjätevesien käsittelystä annetulla asetuksella (542/2003) pyritään tehostamaan näiden jätevesien käsittelyä vuoteen 2014 mennessä. Itämeri-politiikasta antamassaan mietinnössä valiokunta edellyttää, että haja-asutusalueiden jätevesien käsittelyyn liittyvää joustoa lisätään siten, että asetuksen toimeenpanoa voidaan selventää uudella toimeenpanoasetuksella vesiensuojelutavoitteista kuitenkin tinkimättä. Valiokunta korostaa, että tämä voidaan toteuttaa vain turvaamalla riittävä, valtakunnallinen neuvonta ja ohjeistus asetuksen toimeenpanoon. Tähän tulee turvata riittävä rahoitus.

METSO II -ohjelman tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2016 mennessä. YK on julistanut vuoden 2010 kansainväliseksi biodiversiteettivuodeksi, jonka tavoitteena on kiinnittää maailmanlaajuisia huomiota biodiversiteetin suojeluun. Tavoitetta ei ole saavutettu. Valiokunta toteaa, että biodiversiteettitavoitteiden saavuttamista palvelee osaltaan METSO-ohjelma, jonka rahoitus näyttää toteu-

tuvan suunnilleen aiemmin hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti aiempien suojeluohjelmien tultua pääosin toteutetuksi, mitä on pidettävä myönteisenä asiana. Koska vapaaehtoisten suojelutarjousten määrä on kasvussa, METSO-ohjelman toteuttamiseen tulevaisuudessa tulee turvata riittävä rahoitus.

Valiokunta korostaa myös VELMUn lisärahoituksen turvaamista, sillä riittävän vedenalaisen luontoa koskevan tietopohjan hankkiminen on välttämätöntä, jotta Itämeren monimuotoisuus voidaan säilyttää ja erilaisten meren hyödyntämistä koskevien hankkeiden haittavaikutukset ehkäistä.

Valiokunta kiinnittää huomiota kansallispuistojen ja muiden luonnonsuojelualueiden palvelurakenteisiin investoimisen ja kunnossapitorahoituksen tarpeen kasvuun. Suojelualueiden ja kansallispuistojen kävijämäärät ovat kasvaneet, ja alueiden suojeluarvojen säilyttäminen edellyttää kulumista estävien rakenteiden rakentamista liikkumisen ohjaamiseksi. Kansallispuistojen kunnossapito ja yleisöpalveluiden rakentaminen edistävät sijaintipaikan tunnettavuutta ja matkailun vetovoimaisuutta ja siten suoraan tai välillisesti uusien työpaikkojen syntyä alueelle.

Biodiversiteetin suojelua edistävien eri hankkeiden rahoitus tulee jatkossa edellyttämään lisäresursseja, mihin tulee varautua.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

YmVL 6/2010 vp — VNS 2/2010 vp

Helsingissä 5 päivänä toukokuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Susanna Huovinen /sd	Markku Laukkanen /kesk
vpj.	Pentti Tiusanen /vas	Tapani Mäkinen /kok
jäs.	Christina Gestrin /r	Sanna Perkiö /kok
	Timo Heinonen /kok	Janne Seurujärvi /kesk
	Timo Juurikkala /vihr	Pauliina Viitamies /sd
	Timo Kaunisto /kesk	Anne-Mari Virolainen /kok
	Timo Korhonen /kesk	vjäs. Marko Asell /sd (osittain).
	Merja Kuusisto /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.